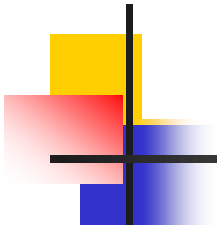

DELOVNOPRAVNA ZAKONODAJA

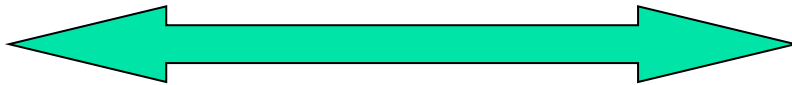

doc. dr. Barbara Kresal

DELOVNO RAZMERJE

DELAVEC

DELODAJALEC

POGODBA O ZAPOSLOTVI

DELOVNO PRAVO

```
graph TD; DP[DELOVNO PRAVO] --> IDP[INDIVIDUALNO DEL. PR.]; DP --> KDP[KOLEKTIVNO DEL. PR.]; IDP --> PDP[PROCESNO DEL. PR.];
```

INDIVIDUALNO DEL. PR.

pogodba o zaposlitvi (sklenitev, stranki oblika, vsebina, prenehanje)
pravice in obveznosti delavca in delodajalca

KOLEKTIVNO DEL. PR.

združenja delavcev in delodajalcev
sindikalna svoboda
reprezentativnost
kolektivno pogajanje
stavke
sodelovanje delavcev pri odločanju

PROCESNO DEL. PR.

reševanje delovnih sporov (individualnih / kolektivnih)
- izvensodno, mirno reševanje (posredovanje, pomirjanje, arbitraža)
- sodno reševanje delovnih sporov (delovno sodišče)

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- splošno -

- Osrednji predpis **Zakon o delovnih razmerjih (ZDR)**,
(dosegljiv npr. na www.dz-rs.si)
- Omejitev avtonomije pogodbenih strank
- **UREJA:**
 - Sklenitev pogodbe o zaposlitvi
 - Vrste pogodb o zaposlitvi
 - Suspenz, sprememba pogodbe, sprememba delodajalca
 - Prenehanje pogodbe o zaposlitvi
 - Pravice in obveznosti strank med trajanjem delovnega razmerja
 - Drugo (sodno varstvo, inšpekcija dela, itd.)

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO - sklenitev pogodbe o zaposlitvi -

PRIMER1

Kakšne podatke in dokazila lahko delodajalec zahteva od kandidatov pri zaposlitvi na prosto delovno mesto? Ali lahko delodajalec kandidatko za zaposlitev sprašuje o njenih načrtih glede družine, nosečnosti, ipd? Kaj lahko stori kandidatka v tem primeru?

PRIMER 2

Ali delodajalec lahko pogojuje sklenitev pogodbe o zaposlitvi s predhodnim podpisom izjave, da določen čas delavka ne bo zanosila oziroma s podpisom 'bianco' odpovedne izjave s strani delavke za ta primer?

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- sklenitev pogodbe o zaposlitvi -

Postopek sklenitve PZ – pravice in obveznosti strank pri sklepanju PZ

- **Javna objava prostih delovnih mest**
- **Interna objava**
- **Kdaj javna objava prostih delovnih mest ni obvezna**
- **Varstvo zasebnosti in osebnostnih pravic kandidatov**
- **Prepovedana in dovoljena vprašanja**
- **Predhodni zdravniški pregled**
- **Pisna obvestitev o rezultatu postopka**
- **Pravica do sodnega varstva neizbranega kandidata**

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- sklenitev pogodbe o zaposlitvi -

- **Pogoji za sklenitev PZ:**
- ***Splošni*** (morajo biti izpolnjeni za vsako sklenitev PZ: starost 15 let, zdravstvena zmožnost)
- ***Posebni*** (vezani na konkretno delovno mesto, delo oz. zaposlitev)
 - Npr. izobrazba
 - Delovne izkušnje
 - Različna znanja in zmožnosti
- ***Pogoji ne smejo biti diskriminatorni!***
- ***Pogodbena svoboda glede sklenitve PZ***

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- sklenitev pogodbe o zaposlitvi -

Vsebina PZ - vsi najpomembnejši podatki v zvezi s sklenjenim delovnim razmerjem na podlagi PZ:

- - podatke o pogodbenih strankah,
- - datum nastopa dela,
- - naziv delovnega mesta oziroma podatke o vrsti dela, za katerega delavec sklepa pogodbo o zaposlitvi, s kratkim opisom dela, ki ga mora opravljati po pogodbi o zaposlitvi,
- - kraj opravljanja dela,
- - čas trajanja delovnega razmerja in določilo o načinu izrabe letnega dopusta, če je sklenjena pogodba o zaposlitvi za določen čas,
- - določilo ali gre za delovno razmerje s polnim ali krajšim delovnim časom,
- - določilo o dnevnem ali tedenskem rednem delovnem času in razporeditvi delovnega časa,
- - določilo o znesku osnovne plače delavca v tolarjih, ki mu pripada za opravljanje dela po pogodbi o zaposlitvi ter o morebitnih drugih plačilih,
- - določilo o drugih sestavinah plače delavca, o plačilnem obdobju, plačilnem dnevu in o načinu izplačevanja plače,
- - določilo o letnem dopustu oziroma načinu določanja letnega dopusta,
- - dolžino odpovednih rokov,
- - navedbo kolektivnih pogodb, ki zavezujejo delodajalca oziroma splošnih aktov delodajalca, ki določajo pogoje dela delavca, in
- - druge pravice in obveznosti v primerih, določenih s tem zakonom.

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- sklenitev pogodbe o zaposlitvi -

Oblika PZ

- **Pisna oblika, vendar ne kot pogoj za veljavnost**
- **Delavec lahko kadarkoli zahteva izročitev pisne oblike PZ**
- **Za določena pogodbeno določila oz. vrste pogodb je pisnost predpisana kot pogoj za veljavnost**

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- vrste pogodb o zaposlitvi -

■ Klasična pogodba o zaposlitvi:

- za nedoločen čas
- s polnim delovnim časom
- delo se opravlja neposredno za delodajalca (po njegovih navodilih, pod njegovim vodstvom in nadzorom)
- v prostorih delodajalca

■ Posebne oblike zaposlitve (fleksibilne, atipične)

Fleksibilnost ↔ varstvo delavca → 'flexicurity', 'securability'

- **POGODBA O ZAPOSLOTI ZA DOLOČEN ČAS (fixed-term contract of employment)**
- **POGODBA O ZAPOSLOTI S KRAJŠIM DELOVNIM ČASOM (part-time work)**
- **ZAČASNO DELO PREK ZAPOSLOTITVENIH AGENCIJ (temporary work, agency work)**
- **DELO NA DOMU, DELO NA DALJAVO (home-work, tele-work)**
- drugo

Primer 1

- Delavec je sklenil delovno razmerje za določen čas od 1.1. do 30.9.. Ker je bilo veliko naročil in dela, je delavec tudi po koncu septembra, še ves oktober in november nadaljeval z delom in redno opravljal enako delo kot prej. Izrecnega dogovora o tem z delodajalcem ni bilo, saj so bili vsi obremenjeni s številnimi naročili, ki jih je bilo treba pravočasno izpolniti. Ko se je konec novembra število naročil umirilo, je delodajalec delavcu sporočil, da naj s 1.12. ne hodi več na delo, saj je čas iz pogodbe o zaposlitvi že tako ali tako iztekel konec septembra in mu je že takrat prenehalo delovno razmerje. Ali, in če je, kdaj je delovno razmerje prenehalo, ali ni prenehalo? Utemeljite.

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- pogodba o zaposlitvi za določen čas -

- čas trajanja je vnaprej določen že ob sklenitvi pogodbe
 - Koledarsko
 - Opisno
- prenehanje pogodbe s potekom časa
- izjema – zakon omejuje

dopustna le v taksativno naštetih primerih (zakon določa primere, ko je dopustno skleniti PZ za določen čas); izjema za manjše delodajalce

časovno omejevanje (odgovor na veriženje, zaporedno sklepanje, 'podaljševanje')

pisna oblika

sankcije za kršitve – transformacija v PZ za nedoločen čas

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

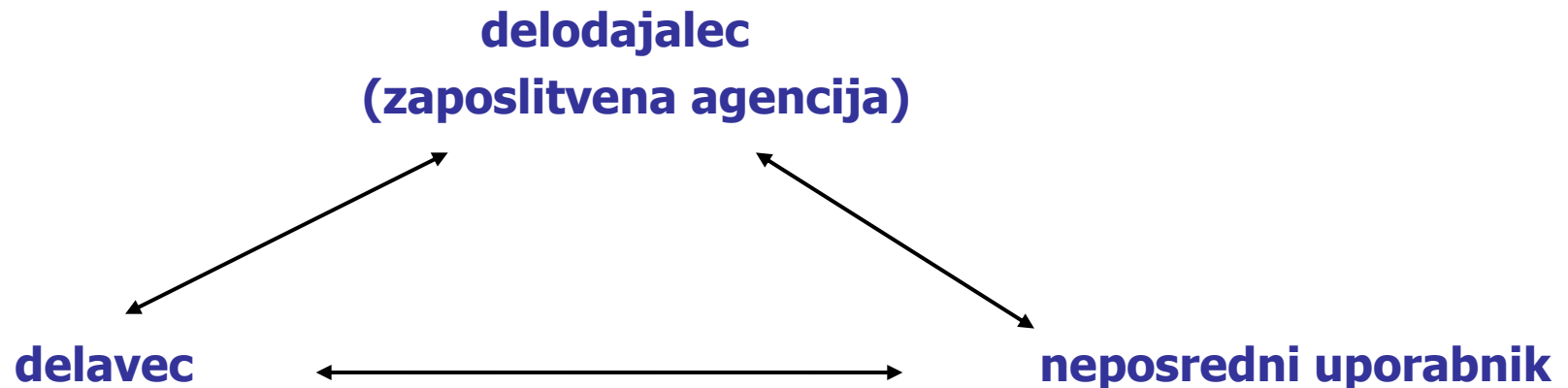
- pogodba o zaposlitvi s krajšim delovnim časom -

- **PART-TIME zaposlitve**
dogovorjeni delovni čas krajši od polnega d.č. pri delodajalcu
(polovični ali kakršenkoli d.č., ki je krajši od polnega)
- **Pravice:**
 - **NAČELO ENAKEGA OBRAVNAVANJA** (prepoved diskriminacije)
 - **NAČELO SORAZMERNOSTI**, a izjeme
- **Part-time zaposlitve pri več delodajalcih**
- **Krajši delovni čas v posebnih primerih**

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- začasne zaposlitve prek zaposlitvene agencije -

- Pogodba o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku (57. člen ZDR in nasl.)
- 'temporary work', Leiharbeit'
- T.i. tristranska delovna razmerja:

Primer 1

- Delavec je pri opravljanju svojega dela povzročil škodo na materialu. Delodajalec želi znesek v višini nastale škode poračunati (odšteti) pri naslednji plači. Je to dopustno? Kaj bi svetovali delodajalcu – kako naj pride do poplačila svoje terjatve iz naslova povračila škode?

PLAČA

***plačilo za delo** = plača + morebitne druge vrste plačil*

***plača** = osnovna plača, del plače za delovno uspešnost, dodatki, plačilo za poslovno uspešnost*

*povračila stroškov v zvezi z delom
regres za letni dopust
odpravnina ob upokojitvi, odpravnina
nastanitev med delovnim razmerjem
udeležba pri dobičku*

nadomestilo plače

bruto / neto plača

PLAČA

- **Socialna funkcija plače** = za delavca predstavlja osnovni, edini vir sredstev za preživljanje sebe in svoje družine
- **Podrejenost, odvisnost delavca**

- * *Minimalna plača*

- * *Načelo enakega plačila za delo enake vrednosti*

- * *Varstvo plače (posebna ureditev pobota, izvršbe, prenosa, odpovedi placi; zamudne obresti, izredna odpoved, sodno varstvo, prekršek)*

Primer 1

- Ali delodajalec lahko razporedi delovni čas tako, da delavci vse dni v tednu delajo po 5 ur na dan, razen v sredo, ko delajo 10 ur?

Primer 2

- Delavec se bo zaposlil 1. oktobra 2008. Ali bo lahko že za leto 2008 izrabil letni dopust? Ali bo imel pravico do regresa za letni dopust za leto 2008?

Primer 3

- Zaradi številne odsotnosti delavcev zaradi bolezni grozi prekinitev obratovanja, ki bi povzročila veliko materialno škodo za podjetje. Ali in pod kakšnimi pogoji lahko delodajalec uvede nadurno delo, s katerim bi bilo mogoče to škodo preprečiti? Do kakšnega plačila imajo delavci v tem primeru pravico?

DELOVNI ČAS

- čas v katerem delavec dela, tj. je **na razpolago delodajalcu** in izpolnjuje svoje delovne obveznosti iz PZ, čas odmora in opravičene odsotnosti z dela
- **Polni delovni čas:** Največ 40 ur na teden

DELOVNI ČAS

■ Nadurno delo

- Omejevanje (* taksativno naštevanje dopustnih primerov; *izrecne splošne in posebne prepovedi; * časovne omejitve; * dodatno plačilo)
- *Pisna odreditev*

■ Razporeditev delovnega časa:

- Enakomerna razporeditev
- Neenakomerna razporeditev
- Prerazporeditev delovnega časa
- *Predhodno pisno obvestiti* o začasni prerazporeditvi delovnega časa (en dan prej)

■ Nočno delo, nočni delavec

ODMORI, POČITKI, LETNI DOPUST

■ Odmor med dnevnim delom:

- 30 minut, če delavec dela polni delovni čas; če krajši delovni čas (a najmanj štiri ure na dan), potem pravico do sorazmernega odmora
- Všteva v delovni čas; plačilo, kot če bi delavec delal

■ Počitki:

- Dnevni (med dvema delovnima dnevom)
- Tedenski

■ Letni dopust

- Minimalni: štiri tedne
- Pravica do celotnega letnega dopusta
- Sorazmerni del letnega dopusta
- Izraba
- Regres za letni dopust
- Potrdilo o izrabi letnega dopusta

POSEBNO VARSTVO

- **ZDR DOLOČA, DA NEKATERE SKUPINE DELAVCEV UŽIVAJO POSEBNO DELOVNOPRAVO VARSTVO:**
 - **Ženske oziroma delavci zaradi starševstva**
 - **Mladi delavci**
 - **Invalidi**
 - **Starejši**

- **PREPOVED DISKRIMINACIJE!**

PRENEHANJE POGODBE O ZAPOSLOTVI

- **potek časa**, za katerega je bila pogodba o zaposlitvi sklenjena (PZ za določen čas)
- **smrt** delavca
- **smrt** delodajalca-fizične osebe (praviloma ne, temveč se pogodba nadaljuje z zapustnikovim dedičem, na katerega preide podjetje umrlega delodajalca; do prenehanja zaposlitve pride, če podjetje ne preide na dediče)
- s **sporazumom** strank
- redna ali izredna **odpoved**
- na podlagi **sodbe** sodišča
- po **samem zakonu** v primerih, ki jih določa ta zakon (npr. prenehanje delovnega dovoljenja tujcu; invalidnost I. kategorije)
- v drugih primerih, ki jih določa zakon